Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушнызал! *Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!*

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ
Адрес: Йошкар-Ола. Совет пӧрт. „Ямде лий" редакций.

Вияң лийже Первый Май!

Куанымаш пайрем

Таче—Первый Май. Тиде кече—международный пролетарский солидарность пайрем. Тачысе кечын пӱтынь тӱнясе пролетариат шкевжын революционный вийжым эше чот пеҥгыдемда, фашизм да капитализм ваштареш кучедалаш куатле вийжым ончыкта.

Капиталын эллаштыже шемер-шамыч мемнан Социалистический государство ӱмбак йӧратымаш дене, кугешнымаш да ӱшанымаш дене ончат. Советский калык 1 Май пайремым кугу сеҥымаш-шамыч дене палемда. Нине сеҥымашым ВКП(б)-ын 18-ше исторический с'ездше итоглен да ончыко коммунизмыш каяш кумда корным чаплын волгалтарен. Тиде корно дене мемнан коммунистический партий нынгая, великий Сталин вӱда.

Вӱран фашизмлан тарлалтше калык тушман кашак мемнан элнам ужалынешт ыле. Уке, нунын шонымышт ыш шу! Большевистский партий нуно тушман кашакым разоблачитлыш да ончыкыжымат пытараш тӱҥалеш.

Йоча-шамыч! Ме куатле, волгыдо, пиалан илышыште илена. Тыгай илышым мыланна Ленин—Сталин партий пуэн, мемнам великий вождь Сталин йолташ ончен кушта. Ме, пионер ден тунемше-шамыч, тунемынат кертына, мурынат моштена, модынат кертына. Но мондымаш огыл, мемнан ончылно сайын да отличнын тунемшаш, испытанийлан сайын ямдылалташ кугу задача-шамыч шогат. Мыланна Ленин—Сталин паша верч борец лияш тунемашна кӱлеш.

ПИОНЕРСКИЙ МАРШ

Осмин Йыван

Муралтална вел шуэш
Мемнан ямле пагытлан.
Шӱмна мутым ум муэш
Куаналме сай семлан.

Чоҥешталже саламна
Йӧраталме Сталин дек!
Чоҥешталже саламна
Йӧраталме Сталин дек!

Муралтална вел шуэш
Мемнан чевер илышлан.
Пиалан ме улына,
Пеледмаште илена.

Чоҥешталже саламна
Йӧраталме Сталин дек!
Чоҥешталже саламна
Йӧраталме Сталин дек!

Муралтална вел шуэш
Сеҥен толшо илышлан.
Уло мланде кумдыкеш
Пеҥгыдем ме кушкына.

Чоҥешталже саламна
Йӧраталме Сталин дек!
Чоҥешталже саламна
Йӧраталме Сталин дек!

Тат. АССР,
Элнет ял.

Сайын тунемза

У Тор'ял НСШ-ын III-шо „А" классыштыже тунемше шамычлан йошкарармеецын письмаже

Мемнан кумда Советский элын граница воктенсе ик мӱндыр верже гыч— Белоруссий гыч мый тыланда, шерге ученикем-шамыч, боевой йошкарармейский саламым колтем!

Те школышто тунемын у шинчымашым налыда, кругозордам шареда. А мый шкенан родиным аралем. Ынде Йошкар Армийыш толмемлан ик ият шуэш.

Кызыт мый граница лишнысе артиллерийский школышто тунемам. Тунеммашем сай. Ударник-отличник улам. Сайын тунеммемлан шуко благодарностьым налынам, кызыт почетный оҥаште улам.

Школым тунем пытарем ат, лӱддымӧ командир лиям.

Родина верч мый шке илышемат ом чамане. Фашист да моло тӱрлӧ тушман-шамыч мемнан ӱмбак кержалтыт гын, мый эн ончыл радамыш шогалам.

Мемнан элыште йоча-шамычлан ончыклык корно кумда да волгыдо. Партий ден правительство да лично Сталин йолташ мемнан верч кече еда тыршат. Те социалистический родинын пиалан икшывыже улыда.

Пагалыме ученик-шамыч! Чылан ат сайын тунемза. Сайын, тыршен тунемыда гын, те мемнан элын достойный еҥ-шамычше—летчик, архитектор, моряк, писатель, туныктышо да молат лийын кертыда.

Тендан тошто туныктышыда, йошкарармеец ДУБРОВИН Л. И.
Белорусский ССР.

Оборонный подарок

Май пайремлан мемнан школыштына значкист-шамыч ятыр шукемынт. Тиде—Майлан мемнан школын оборонный подаркыже.

Шукерте огыл 60 тунемше ПВХО значоклан, 50 тунемше ГСО ден БГСО-лан нормым сдатлышт. Адак 10 тунемше-шамыч „Ворошиловский стрелок" значокым налынт.

Миловидов Валерий.
Сотнур средний школа.

Сайын канза!

Отлично тунемаш, сайын канаш! Тевеме партий ден правительство да Сталин йолташ мемнан кеч йодыт.

Чынак, отлично тунемат гын, сайын канет. 27 апрельыште кум отличник—пионер-шамыч: Баранова Нина (Шернур средний школа), Краева Нина (Оршанка средний школа) да Иванов Саша (Сотнур средний школа) Всесоюзный пионерский „Артек" лагерьыш (Крымский АССР) каныш кайышт.

Пионер ден школьник-шамыч! Знаний дене овладеватлыза, Ленин—Сталин паша верч борец лияш тунемза!

РОДИНА ВЕРЧ

Пектубай роно ден райкомолыш тений январь тылзыште серыш миен. Тиде серышым райкомол „Ямде лий“ редакцийыш колтен. Тушто возымо:

„Йолташ-шамыч! Мый Чирке НСШ-ын 6-шо классыштыже тунемам. Мыйым Йошкар Армийыш доброволецлан налаш йодам. Мый кызыт 14 ийым теменам, 15 ийыш вонченам. Мыйын капем кызыт кугу огыл, но патыр улам. Если мыйым Йошкар Армийыш налыт гын, мый тушто кугу лиям ыле да летчиклан тунемаш тӱҥалам ыле. Мый пешак смелый улам, мемнан геройнам Валерий Чкаловымат вашталтен кертам манын шонем. Мый шке илышем ом чамане, да Чапаев семын кучедалаш тӱҥалам. Мый, йолташ-шамыч, изинек герой-шамычын ончыл радамыштышт лийнем.

Полушин В.А.“

Йошкар-Ола 4 № школышто отлично тунемше-шамыч. Шола гыч пурлашке: Вавилова Юлия, Пергаева Рая, Новоселова Кара, Павлов Боря, кокымшо радыште: Юдкин Витя, Совалкова Поля, Степанова Соня, Илисавский Юра да Буклаева Муза.

Фото С. Чуршуковын.

МАИ УРЕМЫШТЕ

Лай мардежше „лыж“ пуалын
Знамянажым лойгыкта.
Первый Майна толын шуын,
Мемнам шыман вӱчкалта.
Урем дене рыҥ тошкалын,
Йошкар знамям кӱш нӧлтен,
Кайна меже муралтальн
Сталин вождьнам саламлен.
Илышнаже пиалан пеш—
Тудым Сталин вождь пуэн.
Чылан ик еш улына ме
Шӱмна темын куан ден.

Арсений Кошкин.
Коҥганур НСШ, Кужеҥер район.

Шернур средний школын 7-ше классыштыже отлично тунемше Баранова Нина. Кызыт тудым „Артекыш“ канаш колтымо.

Мыйын 4 оборонный значокем уло

Фашистский эл-шамыч мемнан родина ӱмбак кержалташ ямдылалтыт. Садланак мыланна изинекак оборонный пашалан тунемашна кӱлеш. Мыйын ПВХО, БГТО, БГСО, ЮВС значок-шамыч улыт.

Тугак мый авиамоделизм пашам тунемнем. Вет авиамоделист гыч летчикыш шумеш шуаш лиеш.

Мый шкенан родинам аралаш йӧршӧ патриот лийын кушкам.

Миловидов Валериан.
Сотнур средний школа, 7-ше „А“ класс.

Таче отрядной сбор лиеш

План почеш мемнан отрядын таче сборжо лиеш. Ме сборлан чот ямдылалтын улына. Кок пирамидым ыштен ончыктена. Буклаева Муза почеламутым каласен пуа.

Лу шагатлан эрдене демонстраций лиеш. Ме тушко чыланат арун чиен, мурым мурен ошкылаш тӱҥалына.

Швец Вася.
Йошкар-Ола, 4-ше номеран школ, 4-ше „А“ класс.

Кузе мый испытанийлан ямдылалтам

Шошо каникулым эртармек, мый вигак испытанийлан ямдылалташ тӱҥальым. Эн первый русский язык предмет дене морфологийым, фонетикым повторитлышым. Русский язык дене возымо чыла тетрадым сайын араленам. Учебник-шамычат улыт.

Кызыт географий предметым мланде ӱмбалысе вӱд гыч повторитлаш тӱҥальым.

Кудряшов Михаил.
Звениге район, Красиояр НСШ, 5-ше класс.

Кужеҥер селасе (Кужеҥер район) йоча сатысе воспитанник-шамыч кушташ тунемыт.

Фото Овечкинын

Нылымше Сталинский Пятилеткын икымше ийыштыже—1943 ийын шошо каникул жапыште—мылаем редакций Владивостокыш срочно чоҥешташ поручитлен. Тушто самырык патриот-шамычын слетышт погынен.

Волгыжшаш годым мый Московский аэропортышкат толын шуынам. Кугу рейсовый самолет чоҥешташ ямде. Тудо тӱняште эн кужу сухопутный юж корно дене чоҥешташ тӱҥалеш.

Мыйын воктек пушкыдо пӧкеныш Петя Вострышев шинче. Алагунам шукерте мый тудын дене ик пионерский отрядыште шоген улына. Пытартыш гана мый тудын дене 1937 ийыште вашлийынам ыле.

Мый куанен, тӱрлым йодыштым. Петян Госпланыште пашам ыштымыже нерген пален налынмат, мый тудлан ойлем:

— Кумышо Сталинский Пятилетка жапыште Дальний Восток шукылан лишемын—ме кок суткаште миен шуына, а вет ончыч тидлан 13 сутка кӱлеш лийын.

Петя шыргыжалын вашмутым пуыш:

— Шке профессием дене мый тыланет корным ончыктылшо лийын кертам...

Самолет чоҥештыш. Шуко жап ме шкенан кабина гыч горизонтышто Ленинын гигантский фигурын силуэтшым ужын улына. Тудо тӱняште эн кӱкшӧ здании — Совет-шамыч Дворец ӱмбалне шога.

Шошо жап. Кӱшычын колхоз пасулаште шуко точка-шамыч коштмым ужына. Тиде—трактор-шамыч улыт. Чыла ял озанлык пашат ынде машина дене ышталтеш. Тӱжем дене автомобиль-шамыч колхозлаште пашам ыштат. 1942 ийыште советский завод-шамыч 400 тӱжем автомобильым ыштен луктыныт—тиде 1937 ий годсо деч кок пачаш шуко.

Ялла-шамыч кузе вашталтыныт... Чыла колхозышто у постройко шамыч: клуб, электростанций, универмаг, школ... койыт.

Колхозник-шамыч ынде кажне ийын 8 миллиард деч шагал огыл киндым налыт.

Самолет тугак восток велыш виян чоҥешта. Кок шагат гыч ӱлныла Волга эҥерын ший лентыже шуйналт киймыжым ужына.

— Куйбышев ола ӱмбач ме она чоҥеште, тиде жалке,—пелештыш Петя,—уке гын, знаменитый Куйбышевский плотина дене петырыме Волгын ташлен шинчыше „Куйбышевский морем“ ужына ыле. Тӱняште эн кугу гидротехнический сооружениййым — 3,4 киловаттан кок гидростанцийымат ужына ыле. Нунын деч Москваш, Уралыш, Горькийыш мучашдыме электропередача-шамычын линийышт каят.

Волга воктенсе кукшырак верыште экскаватор-шамыч кугу каналым кӱнчат. Волга эҥерын серыштыже вӱдым пасулашке колташ ыштыме насосный станцийын сӧрал зданийышт ыштен шукталтыт. Волгын вӱдшӧ 3 миллион гектар мланде кумдыкышто кошкымашым пытара. Тиде—Бельгий кугытан тичмаш эл...

Волга деч умбакыла мыланна нефтяной вышка-шамыч кояш тӱҥальыч. Нуно эре шукемыт.

— Тиде „Кокымшо Баку“,—Петя мыланем каласыш,—мемнан элын кокымшо нефтяной базыже. Тудо уже нефтым шым миллион тонн дечат утла пуа.

Механический кайык мемнам эре умбак да умбак нынгая. Теве ӱлнӧ кугу гына, йӧршын ыштен шуктымо Магнитогорский завод коеш. Тудо шкедак царский Россий, але Польша деч шуко металлым пуа.

— Тиде мемнан элын кокымшо стальной шӱмжӧ,—манын Петя каласыш. Кодшо ийыште ме 22 миллион тонн чойным да 28 миллион тонн стальым луктын улына. Тиде 1937 ийысе деч иктат пелылан шуко. Кумышо Сталинский Пятилеткын заданийжым шуктымо. Тый, конешне, шинчет Кумышо Пятилеткын тӱҥалтышыже мемнан элыште кажне жительлан металл, шӱй, электроэнергий ончыл капиталистический элла деч шагалрак логалеш ыле. Партийын XVIII-ше исторический с'ездыштыже 1939 ийыште Сталин йолташ экономика шотышто развитый капиталистический эл шамычым поктен шуаш задачым шынден. Шкенжын промышленностьын ончыл техникше шотышто тунам СССР нуным эртен каен ыле.

Кастене ме Красноярскыш толын шуна. Самолет чот волгалтарыше прожектор волгыдо дене леведме аэродромыш волен шинче.

Тушто Северыш грузым коштыктышо шуко виян транспортный самолет шамыч лу дене шогеныт. Речной портышто пароходым грузитленыт. Вашке навигаций почылтеш. Енисей дене, Северный Морской корно дене корабль-шамыч каяш тӱҥалыт. Тудо корно дене Мурманск гыч Владивостокыш суда-шамыч флотилий ий еда коштыт. Поян Север тӱзланен...

Волгыжмо мӧҥгӧ ме умбаке, Востокыш чоҥештышна.

— Тый шижат,—Петя ойла,—Восток велышкыла кунар мӱндыркӧ кайна, у завод ден стройка-шамыч тунар шуко улыт? Кумышо Пятилеткын 20 доменный печьше гыч 15-ым Востокышто ыштыме. Тушто ынде мемнан шкенан металлургический да цементный завод-шамыч, шкенан автомобильный ден химический предприятий-шамыч улыт. Дальний Восток мемнан элын моло чыла крайышт гаяк развитый лийын...

Кастен самолет Владивостокысо аэродромыш шинчын. Кумышо Сталинский Пятилетка деч вара элын угыч пеледалтмыжым ме ужна. Ожно, кугыжан власть годым, Россий пеш шеҥгелан кодшо пычкемыш улмаш. Ленин ден Сталинын ончыктымо корно дене калыкым нангаен, большевик-шамыч Российым поян, кугу да тӱняште эн пиалан элышке—Советский Социалистический Республика-шамыч Союзышко савыреныт.

Эрден Петя ден мый гостиница гыч теҥызым ончаш лекна. Изишак ӧрмалгыме дене ме сер воктеке шогална. Тӱрлӧ тӱсан флажок-шамыч дене сӧрастарыме чапле военный корабль-шамыч икте почеш весе теҥызыш лектыт.

Тиде—СССР-ын Тихоокеанский Военно-Морской виян флотшо ученийлан походыш лектын. Тудым гидроплан-шамыч эскадрилий ужатен. Шкенан замечательный чоҥештымашнам сер воктен ме шуко жап шонен шогышна...

— Да,—шоналтенрак Петя пелешта,—ме тый денет Кумышо Сталинский Пятилетка жапыште ыштыме кугу пашан ужашыжым веле ужна. Но вет кунар шуко ыштыме! Ме тый денет, шоляш, настоящий коммунистический обществыште илаш тӱҥалына. Тиде жап вашке шуэш..

Н. ШАМЕТ.

Класс шотышто иза-шольо-шамычлан, капиталын узникше-шамычлан, пӱтынь тӱняште пашазе классын сеҥышашыже верч борец-шамычлан—мемнан братский салам!

Американыште фабриклаште, заводлаште, шахт ден мастерскойлаште миллион утла йоча-шамыч пашам ыштат. Снимкыште (шола гыч)—13 ияш Вальтер. Тудо шахтыште пашам ышта. Арнялан 2 долларым (доллар—ший дене 1 т. 94 ыр.) гына налеш. Воктенже изи Ан. Тудо Н. Орлеанысе ик складыште сортировщицалан пашам ышта.

Америкысе йоча-шамыч

Америк Соединенный Штат-шамыч ынде ият пелэ лиеш нелэ у экономический кризисыште улыт.

Тиде элыште 11 миллион утла пашадыме-шамыч улыт. Тыжечын пелыже наре молодежь-шамыч шотлалтыт. Тиде элысе шемер калыкын йочашт изинек орланен, шужен илат.

Америк Соединенный Штат-шамыч капиталистический мирыште эн поян да эн культурный эллан шотлалтыт. Туге гынат, тыште кум миллионат пелэ наре школыш кошташ йӧршӧ нйготан йоча-шамыч школыш огыт кошт. Ял озанлык районла гыч школышко поснак пеш шагал коштыт.

Арканзас районышто йоча-шамыч кокла гыч пелыже наре тунемде илат.

Теве латкум ияш горняк Уолтерым налына. Тудо рудникыште пашам ышта. Лудын, возен ок мошто. Школыш йӧршеш коштын огыл.

Креветочный (раке-шамычым кучымо) промыслалаште ятыр районлаште шокте эрыктымаште пашам 4 ияш гычак ышташ тӱҥалыт. Нуно 3 час йӱд гыч 9 час эр марте пашам ыштат. Шукышт кечывал деч вара 2 часлан адак уэш пашашке толыт да ятыр кас марте пашам ыштат.

Кодшо ий Нью Йоркский клуб йоча-шамычлан „мыйын йӧратыме герой“ тема дене сочиневийым возаш конкурсым эртарен. Тиде конкурсыш 12 ияш йоча ик фразан тыгай „сочиненийым“ возен пуэн: „мыйын йӧратыме герой—Робен Гуд, тудо поян-шамычым грабитлен да оксажым йорло-шамычлан пуэн.“

Тиде йоча йӧсӧ илышым шижеш гынат, тиде невавистный стройым пытарышаш верч кузе кредалаш кӱлмым ок пале. Поян деч грабитлен налмым йорло-шамычлая пумо дене капитализмым сӱмыралаш ок лий. Тудым пытарашлан капитал деч властьым шулдын налаш кӱлеш. Фабрик, завод банк, кӱртньӧ корно-шамычым, чыла мландым калык кидыш пумав. Айдеме айдемым эксплоатироватлымашым пытарыман. Тиде пашалан Америк Соединенный Штатласе шемер-шамычым Коммунистический партий да йоча шамычым комсомол туныктат.

Китайский Армийын горнистше-шамыч.

Нунын ачашт ден авраштым японец-шамыч пуштыныт

Японский варвар-шамыч Китайыште мирный ола-шамычым, яллам шалатылыт, тӱжем дене титакдыме ен-шамычым пуштедат. Шуко йоча-шамычын ача ден аваштым японский захватчик-шамыч вашгареш кучедалмаште колат.

Китайский правительство тугай йоча-шамычым чамана, нуным шужымаш да кӱчызылык деч утарашлан мом ыштен кертмым чыла ышта. Французский журнал „Фам“ тыгай йоча-шамыч илыме ик приютский пӧрт нерген воза. Тиде 12 воспитанник-шамычын портретыштым „Пионерская правда“ газет „Фам“ журнал гыч перепечатлен. Нуно йоча-шамыч шкешт нерген теве мом ойлат:

1. Циен де Шио—14 ияш. Тудын пӧртшым Аньхой провинцийыште японец-шамыч йӱлалтеныт. Ача ден аваже самолет гыч шумо бомбо дене пуштмо улыт.

2. Пэй жю Шу Цзянсиште шочын. „Мемнан пӧртна,—манеш тудо,—йӱлен. Мыйын авам японский салтак-шамыч нангаеныт да пуштыныт“.

3. Кан Ху Пао—13 ияш. Тудат Цзянси провинций гыч. Ачажым пуштыныт. Японец-шамыч деч шылмыж годым тудо авашым йомдарен да кызыт тудын кушто улмыжым ок шинче.

4. Минч Танг Гун Хэнань провинцийыште илен. Тудо 12 ияш. „Мыйын ачам,—ойла тудо,—японский варвар-шамыч вашгареш кучедалаш каен. Авамым японский салтак шамыч нангаеныт“.

5. Шен Вей Пан—Аньхой провинций гыч. Авашым пуштыныт.

6. „Мый,—манеш изи Ю-Фанг,—тыште улмылан куаненам. Но мый японский салтак-шамычын пуштмо авам ужнем“.

Тудо шке авашым тек ик ганак ужын кертдымым ок палэ.

7. Хэн Фанг—Ли—Аньхой провинций гыч. Тудын ачаже сарыш добровольно каен. Авашым японец-шамыч пуштыныт.

8 Шан Шун Шану—15 ияш. Тудын авашым японский летчик-шамыч пуштыныт. Ачаже—фронтышто.

9. „Мемнан пӧртна,—ойла 13 ияш Шу чу Лье,—воздушный бомбордировка годым йӱлен. Авамым пуштыныт.

10. „Мыйын ачам шкенан родина верч кучедалаш каен. Мыйын енгам бомбардировка годым колен, да мый йӧршын шкет кодынам“,—ойла Шанг Хсун Ло. Тудо 13 ияш Цзянси провинций гыч.

11. Тиде изи ӱдыр Шанг Хзин Ло—индеш ияш. Тудын пӧртшӧ йӧршын шаланен. Чыла роднойжо-шамыч пуштмо улыт.

12. Ю-Хзун-Тао Аньхой провинцийыште шочын. Тудо 10 ияш.

„Мыйын ачам,—ойла тудо,—китайский армийын боецше ыле. Авамым тушман-шамыч нангаеныт. Нуно коктынат пуштмо улыт. Мыйын ынде вигӧат уке“.

Пиалдыме йоча-шамычын йӧсӧ илышышт

Японийын ик школыштыжо учитель йоча-шамычлан нунын эн чотшым мом ышташ шонымышт нерген возыкташ решитлен. Чыла йоча-шамычат ик мутымак возеныт:

— Кочкаш.

Японийыште кок шӱдӧ тӱжем школьник-шамыч шужен илат.

Японский военщинын китайысе захватнический, грабительский войнашт японский калыкым йӧршын разоритлен, тудым пеш чот нужнан илымашыш конден.

Кресаньык йоча-шамыч чӱчкыдын пушеҥге шӱмым, терысым, кайык терысым кочкыт.

Японийыште шуко йоча-шамыч тунемын огыт кερт. Школлаште чыла йоча-шамычын 20 процентше гына тунемеш. Вес семын каласаш гын, 5 йоча гыч 4 йочашт огыт тунем.

Нелэ нужналык, шужымаш йоча-шамычым фабрик ден заводлашке поктат. Японийысе пашазе шамычын $1/3$ ужаш нарыже кызыт 17 ияш марте подросткошамыч шотлалтыт. Японский пашазе-шамычын пашадарышт тӱняште эн изилан шотлалтеш. Китайысе сар жапыште нунын пашадарышт эшеат чот волен. Йоча да подростко-шамычын пашадарышт пешак изи. Нуно кечылан 12—14 шагат пашам ыштат.

Шахтылаште йоча-шамыч кочмыла велэ пашам ыштат.

Шужен илымаш кресаньык-шамычым шкеныштын изи ӱдырыштым фабриклашке ужалаш заставитла. Ӱдыр-шамычым 5—15 теҥгелан налыт. Японийын фабриклаштыже тыгай ӱдыр-шамыч 300 тӱжем утла уло. Фабричный каторгышто ик нийым, нят пелым пашам ыштымек, нуно чыла шке вийыштым йомдарат да ялыш пӧртылде огыт керт. Пеш шӱкшӱ условий улмылан да ноймылан лийын нине ӱдыр-шамыч пӱгырген коштыт да шодо туберкулез дене орланат.

Японийыште школ-шамычат каторго гаяк улыт. Нуно салтак-шамычын казармыштла чучыт, Туштo эн утларакше военный муштра дене заниматлат. Молодежьын кугу ужашыже школ гыч малограмотный лектыт. Японийыште средний школ-шамыч поян-шамычлан гына улыт.

Японский калыкым чот разоритлыше Китайысе грабительский сар элыште кугу недовольствым тарватен. Японийысе шемер-шамыч шучко террорым овчыде единый фронт дене фашизм да сар вашгареш пеҥгыдын кучедалыт. Тиде кучедалмашым Японийысе подпольный героический коммунистичекий партий вуйлата. Тудын чын полышкалышжыше японский комсомол.

Японийыште антифашистский калык фронт кушкеш да пеҥгыдемеш. Кажне кечын Японийысе шемер-шамыч эре утларак да утларак умлат: вет нунын эрыкыш лекшаш корнышт икте гына—тиде капиталым сӱмырышӧ да социализмым ыштыше Российысе пашазе-шамычын корнышт, кушто чыла енланат пиалан илышым ыштыше.

Английыште школьник-шамычым эксплоатироватлымаш

Английыште кызыт кок миллион наре пашадыме-шамыч улыт. Шужымашыш логалше нине ен-шамыч икгаж-могай пашам кычал коштыт.

Капиталист-шамыч утларак шулдо акан паша вийым—йоча-шамычым кучылташ кӱлмым сайылан шотлат. Английский „Манчестер гардиан“ газет Английысе школьник-шамычым шучкын эксплоатироватлымашын фактше-шамычым ончыктен возен. Ланкаширыште школник-шамыч школышто заниматлыме деч посна арнялан 32 шагатым гезетчик шотеш пашам ыштат. Кажне шагат паша ыштымылан нуно 1 пенсым (10 попеек наре) налыт.

Пытартыш ийлаште школьник-шамычым пашаште кучылтмаш утларак вияҥын. Сальфордышто пытартыш вич ийлаште школьник шамычын паша ышташ пурымашышт 20 процентлан кушкын.

Нине школьник-шамычын ача-авашт але пашадыме улыт, але шке йочаштым туныктен велэ огыл, но пукшенат кертдыман шагал оксам налше пашазе-шамыч улыт.

Сталинский пятилетка ийлаште Йошкар-Олашке ятыр у зданий-шамычым ыштыме. Снимкыште (шола гыч пурлашке): Совет пӧрт, гостинница. Фото Овечкинын.

ДАЛЬНИЙ ВОСТОКЫШ КАЙЫШТ

Мемнан республикысе колхозник, пашазе да интеллигент-шамыч Дальний Востокыш пашам ышташ куанен каят.

21 мартыште 900 еҥ-шамыч каеныт. 29 апрельыште 700 утла еҥ-шамыч каеныт. Нуным ВКП(б) Обком, Марий АССР Совнарком да ВЛКСМ Обком шокшын саламленыт.

Чехо-словацкий калык шужен ила

Германский фашист-шамычын Чехо-словакийым налме деч вара калык шужен илат.

Фашист-шамыч чыла продуктым Германийыш шупшыктат. Чехийыште, Моравийыште да Словакийыште шылым, ӱйым, муным, кофем да чайым налаш муаш ок лий.

Германский армий гыч солдат-шамыч шылын куржыт

Пытартыш жапыште германский армий гыч Польшыш шылын куржмаш случай лиеда. Эртыше арняште Польшыш кок немецкий солдат куржыныт. Иктыжым граница гоч вончымо годым германский солдат-шамыч пуштыныт, а весыже нелын сусырген гынат, граница гоч вончен шуктен.

Шылын толшо солдат допросышто тыге увертарен: тудо шкеже да пуштмо йолташыже Берлин гыч улыт. Нуно полкын судетыште шогымыжо годым Германий гыч куржаш решитленыт. Тушто шужымаш, нужналык, каторжный илыш,—маныт нуно.

Пеледше элем

Пашаште куаналын шӱмемже мура,
Муремже йонгалтын яллашке пура.
Пеледше, куатле элемжым моктен
У мурым мурдегеч шеремже ок тем.
Шулдыраҥше муремже эл мучко шуэш,
Эн шерге вашмутым шкаланже муэш.
Айдемын талантше рыскалым) ужеш,*
Рыскалын саскаже пашаште кушкеш.
Куатле элемже—рыскалын памаш;
Айдемын талантше пеледын йыр-ваш.
Вождьнаже эн мудрый, великий, уста,
Айдемым саклалын, акалын кушта.
Тый, Сталин—волгалтше эр кече мемнан,
Шокшет ден ырален кушна ме чылан.
Пеледын элемже, шурнаҥын нурат;
Эл мучко моктанле у мурым мурат:
— Ал саскажат шкенан,
*Гӱл**) саскажат шкенан.*
Эн волгыдын йӱлшӧ шӱдыр
Тӱняште лач ик мемнан!

Шадт Булат.

*) Рыскал—пиал.
**) Гӱл—пеледыш лӱм.

ГСО значок нерген

Молан ГСО значокын ӱмбалныже Красный крестым да Красный полумесяцым ыштыме. Тудо мом ончыкта?—Сотнур средний школышто тунемше Воробьев Паша йодеш.
Ме тудлан отвечаена.

1864 ийыште врач Анри Дюванын инициативыже дене Женевяште 21 государсво представитель-шамычын конференций лийын.

Тиде конференций военный жапыште черле ден сусыргышо-шамычлан полыш пумо обществым ышташ пунчалын. Конференций 1894 ийысе Женевская конвенция маналтын.

Тыштак обществын эмблемыжым (палемдыме знак) установитлыме.

Конференцийын Швейцарийыште лиймылан да Анри Дюван гражданинже улмылан, эмблемылан Швейцарийын государственный флагшым тӱсым вашталтен приниматлыме. Тӱсшӧ—ош фонышто йошкар крест лийын.

Тыгай общество восточный эллаште лийынат, палэ лийже манын шке обществыштлан ойыртемалт шогышо знакым ыштеныт. Тыгай знаклан Турций Красный Полумесяцым, Персий—ош фонеш Йошкар лев ден кечым налыныт.

Российский Республикыште тыгай обществым 1917 ийыште ыштыме. Вашке тыгай общество-шамыч Украинский, Белорусский, да восточный—Туркменский, Таджикский республика-шамычыште лиелат. Тиде общество-шамыч 1864 ийыште лийше Женевский конвенций основа дене ышталтын.

1921 ийыште РОКК Красный крестын международный Комитет составышкыже пурен. Тунамак СССР чыла республиканат ик гай обществым—Красный крест да Красный полумесяц обществым ыштыме да эмблемаже—ош фонышто Красный крест да Красный полумесяц лийын.

1934 ийыште ГСО значок пурталтеш. Тиде значокын ӱмбалныже СССР-ын Красный крест да Красный полумесяц обществын эмблемыжым ончыктымо. Вот молан ГСО значок тугай тӱсан.

Ида тӧчӧ, самурай-влак,
Йошкар войска ден
кредалаш.
Советский крайыште
нигунам
Самурайлан ок логал
лияш.
А. Жаров.

Фотоэтюд С. Чуршуковын.

Чыла нерген кӱчыкын

● Ереванысе пионерский Дворецышште йоча оперым организоватлымылан ядалык эртен. Кызыт тушто 90 йоча-шамыч улыт. Йоча оперым композитор Даниел Газарян вуйлата.

● Палэ американский исследователь Эльсуорт 1941 ийыште Южный полюсыш каяш ямдылалтеш. Тудо телым тушто эртараш шона. Тудын пелен кок полярник кайшаш улыт.

Изи Какшан эҥерыште пуш дене коштыт.

Фото Чуршуковын.

Шараде

Шкендым налат—
Ик слогым палет,
Вес слогым налаш
Тиде мутетын
кок йӱкшым шындет.
Иктеш—пурет, лектат.

ИГНАТЬЕВ АНАНИЙ.
Йошкар-Ола район,
Пуланур начальный школа.

Ответ

(16 апрельысе „Ямде лий"-ын ончо)

Чайнворд

1. Хуанхе. 2. Евфрат. 3. Тигр. 4. Рона. 5. Амазонка. 6 Ангара. 7. Амур. 8. Рейн. 9. Нигер. 10. Рион. 11. Неман. 12. Нарын. 13. Нил. 14. Лена. 15. Аму-Дарья. 16. Яна. 17. Аракс. 18. Сунгари. 19. Или. 20. Ишим. 21. Миссисипи. 22. Инд. 23. Дуэро. 24. Ориноко. 25. Оленек. 26. Колорадо. 27. Ока. 28. Алдан. 29. Нева. 30. Анадырь.

Эн ончычын чын ответым колтеныт: Байков Васлий (Шернур средний школа), Шубин Аркадий (тушечак), Байков ден Варансин Васлий (Косолапово район „Путиловец" колхоз).

Отв. редактор—
И. М. МУЗУРОВ.

Упол. Маргլавлита № А—371. Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.